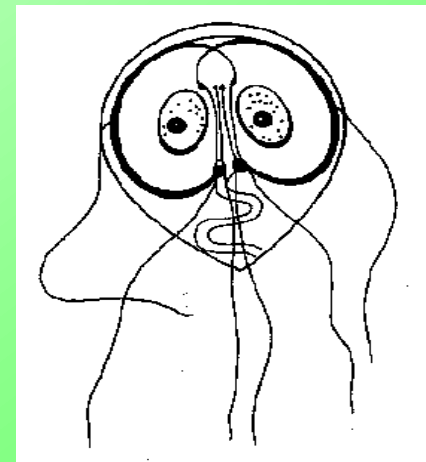
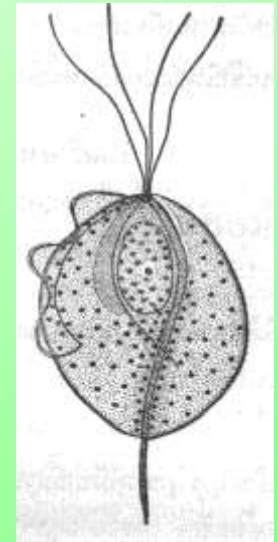

INWAZJE PIERWOTNIAKÓW

- RZĘSISTKOWICE
  - pierwotniaki z rodziny *Trichomonadidae*
- HISTOMONOZA
  - *Histomonas melagridis*
- GIARDIOZA
  - *Giardia lamblia*

Cesarstwo EUCARIOTA
Królestwo PROTISTA /PROTOZOA

Typ AXOSTYLATA

- **Gromada Parabasalea**
- **Rząd Trichomonadida**
- **Rodzina Trichomonadidae**
- **Tritrichomonas /foetus/**
- **Trichomonas / gallinae/**
- **Tetratrichomonas /gallinarum/**
- **Trichomonas /vaginalis**
- **Rodzina Monocercomonadidae**
- **Histomonas meleagridis**

Typ RETROMONADA

- **Gromada Diplomonadea**
- **Rząd Diplomonadida**
- **Giardia /intestinalis/**

systematyka

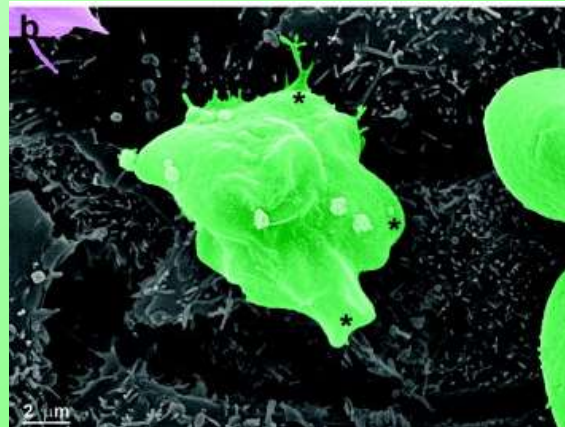
- TYP PARABASALIA

Klasa Trichomonadea

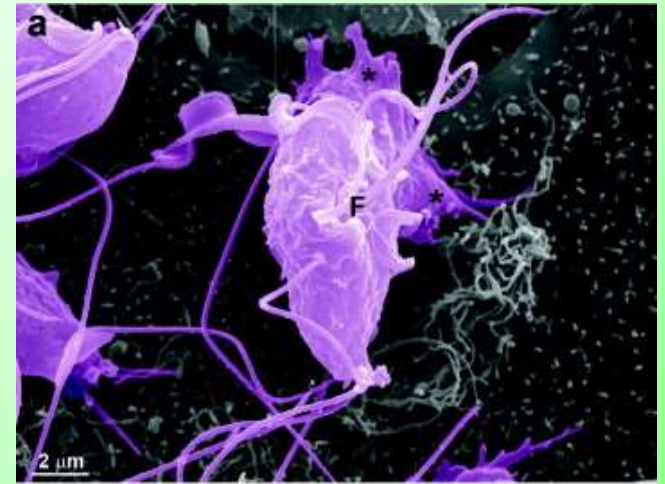
Rząd Trichomonadida

Rodzina Trichomonadidae

(Trichomonas, Pentatrichomonas,
Cochlosoma)

Klasa Tritrichomoneadea
Rząd Tritrichomonadida

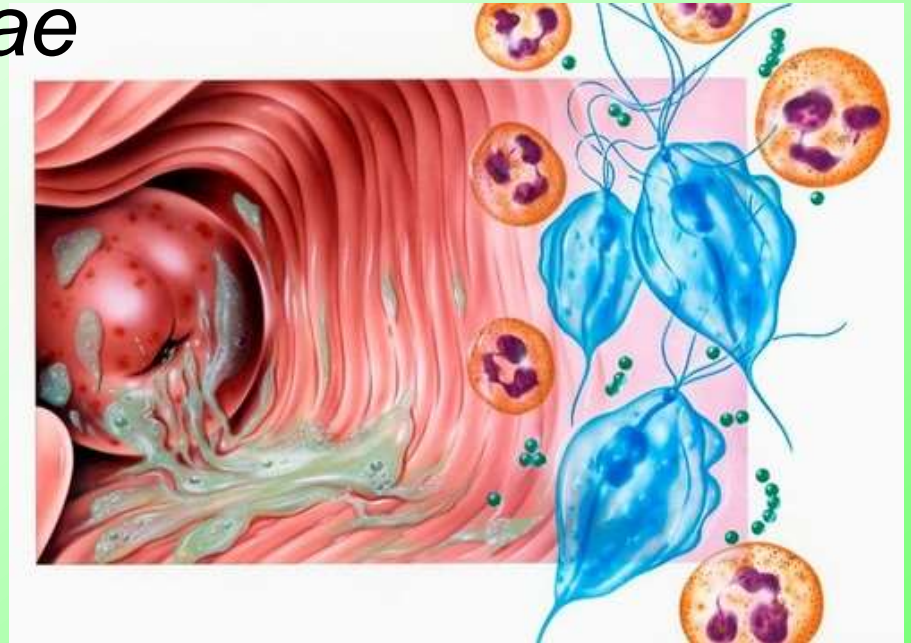
Rodzina Tritrichomonadidae
(Tritrichomonas)

Rodzina Dientamoebidae

(Dientamoeba, Protrichomonas,
Histomonas)

Rodzina Monocercomonadidae
(Monocercomonas)

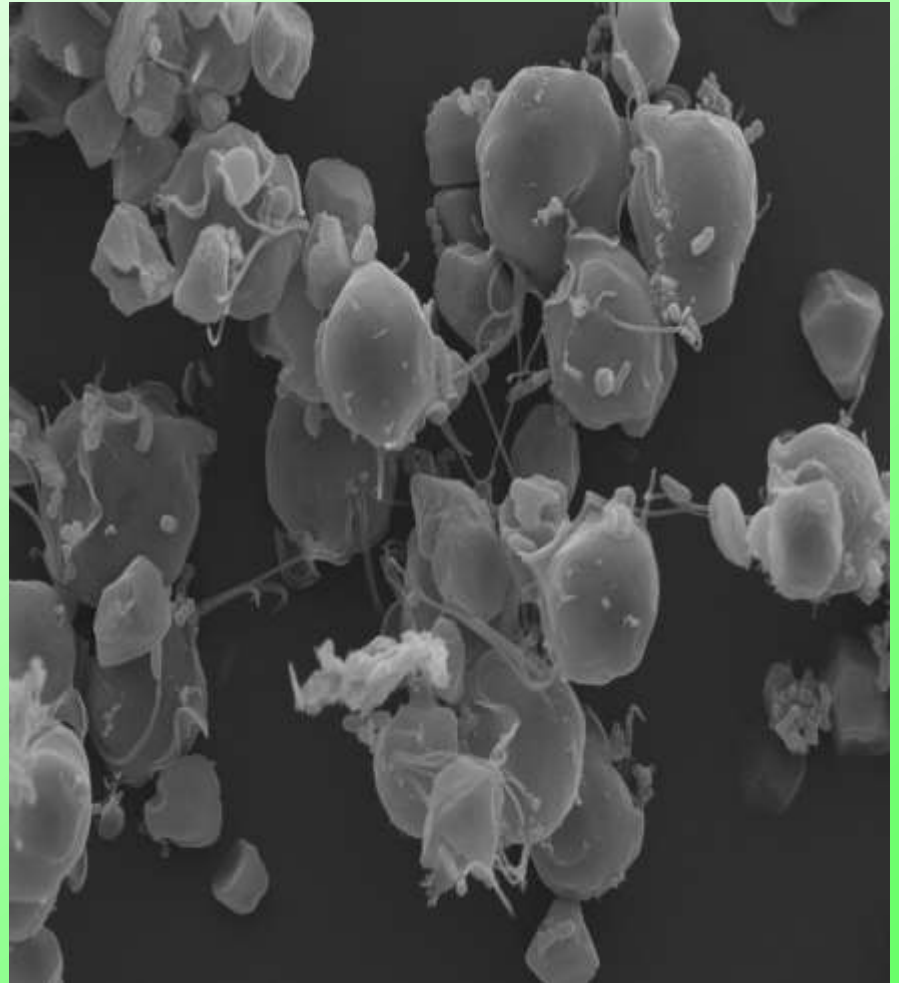
Rzęsistkowice (trichomonozą, *trichomonosis*) – parazytozy spowodowane przez wiciowce z rodziny *Trichomonadidae*

W szerszym znaczeniu inwazje przedstawicieli *Trichomonadea* i *Tritrichomonadea* u ludzi i zwierząt

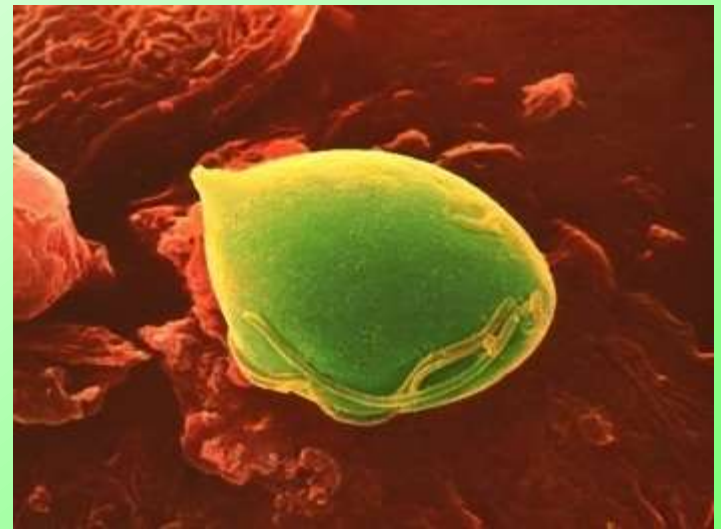
rzęsistki

Prymitywne ewolucyjnie,
beztlenowe pozbawione
mitochondriów wiciowce
organizmy endobiotyczne,
które najczęściej zasiedlają
tylne odcinki przewodu
pokarmowego
nieliczne wyjątki to organizmy
wolno żyjące
tylko kilka gatunków prowadzi
typowo pasożytniczy tryb
życia

lokalizacja

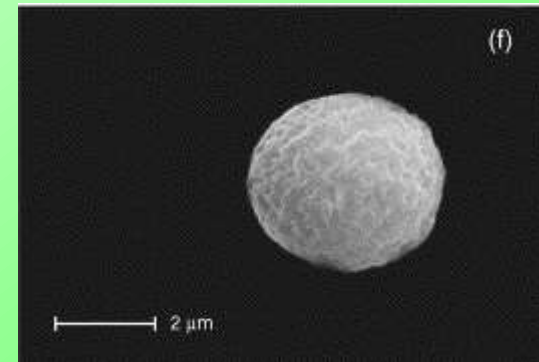
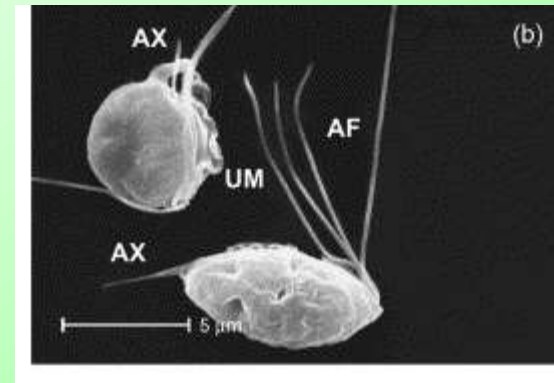
- Najczęściej błona śluzowa przewodu pokarmowego
- Jednak największą patogenność przypisuje się gatunkom lokalizującym się poza jelitem takim jak *Trichomonas vaginalis*, *Tritrichomonas foetus*, *Histomonas meleagridis*

formy

Trofozoit – ruchliwa postać z wiciami rozmnażająca się przez podział podłużny

Pseudocysta – nieruchoma, owalna postać z wiciami wciągniętymi do środka komórki pojawiająca się w niesprzyjających warunkach, rozmnaża się poprzez pączkowanie

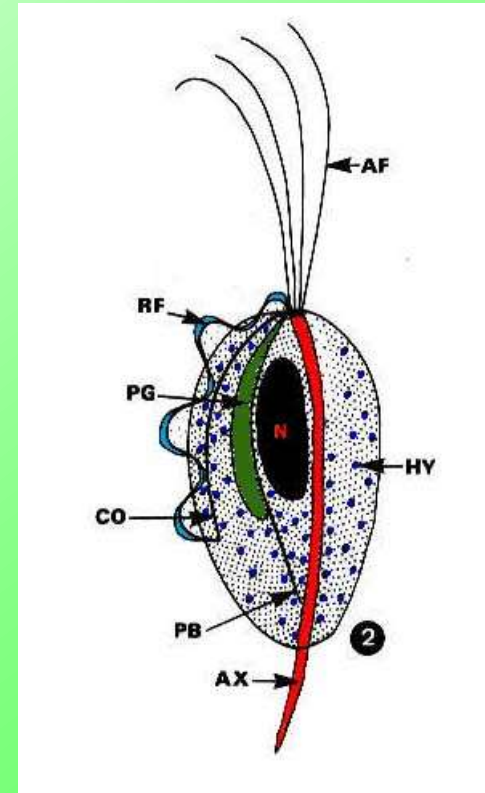
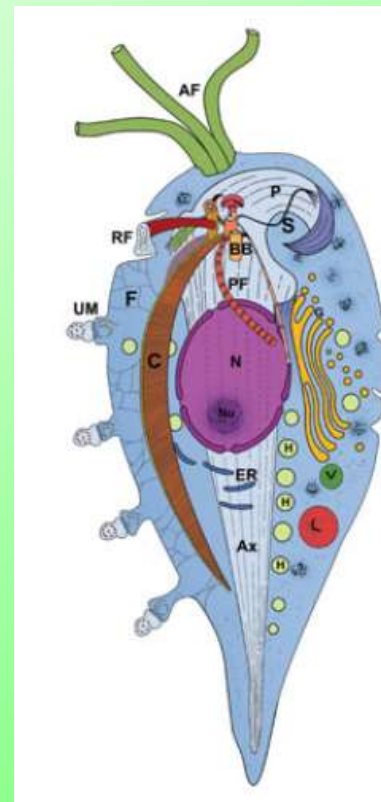
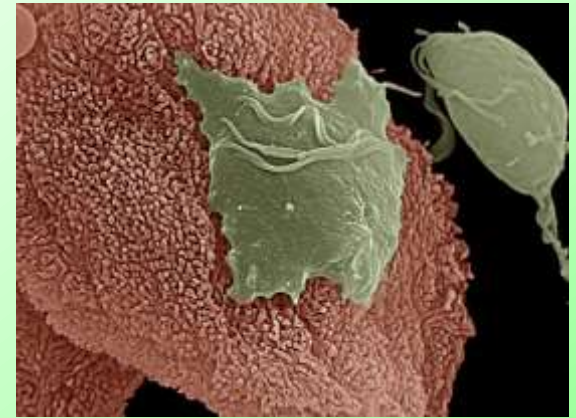
- Kształt ciała - w śluzie, lub płynach łezkowaty, owalny wrzecionowaty

Na komórkach ameboidalny

- Dł. 6-25 μm Sz.3-11 μm
- Jądro
- Blefaroplast
- Wici
- Błona falująca
- Żeberko /costa/

Cytoszkielelet:

Pałeczka osiowa (aksostyl) i pelta

RZĘSISTKI / rozwój

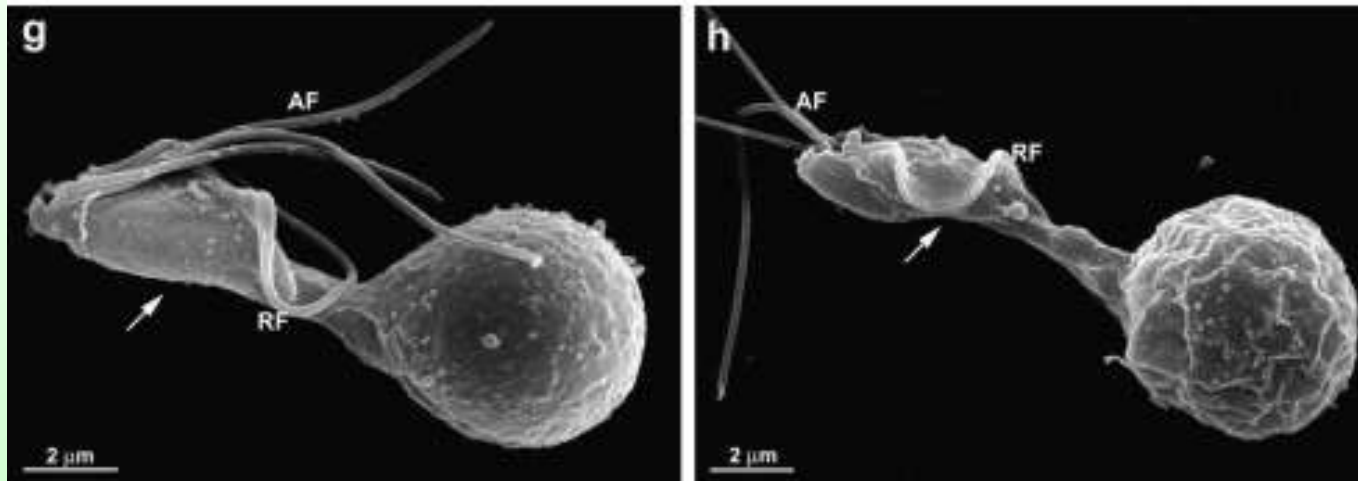
- Rozmnażanie bezpłciowe - przez **podział podłużny**

Trofozoit z trofozoitu

Trichomonas vaginalis

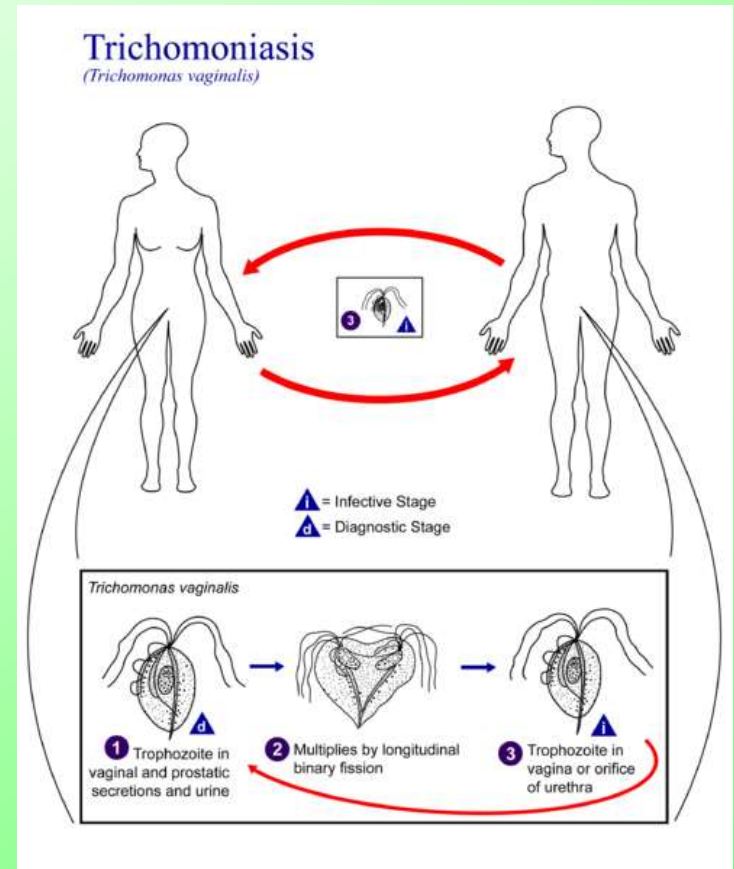

Pączkowanie pseudocysty z pseudocysty trofozoitu z pseudocysty

RZĘSISTKI / rozwój

- Zараżenie przez kontakt bezpośredni
- Wrażliwe na wysychanie
- Poza organizmem żywiciela szybko giną
- Możliwa hodowla na podłożach sztucznych

Tritrichomonoza jelit grubych

Tritrichomonas foetus

Tritrichomonoza układu rozrodczego

Zaraza rzęsistkowa bydła

Tritrichomonas foetus

Rzęsistkowica jamy ustnej

Trichomonas tenax

Trichomonas sp.

Tetratrichomonas canistomae

Rzęsistkowice zwierząt

Tritrichomonoza jamy nosowej i przewodu pokarmowego

Tritrichomonas foetus

Monocerkomonoza jelit

Monocercomonas spp.

Histomonoza j. ślepych i wątroby

Histomonas meleagridis

Trichomonoza j. gębowej i przełyku

Trichomonas gallinae

Tetratrichomonoza jelit

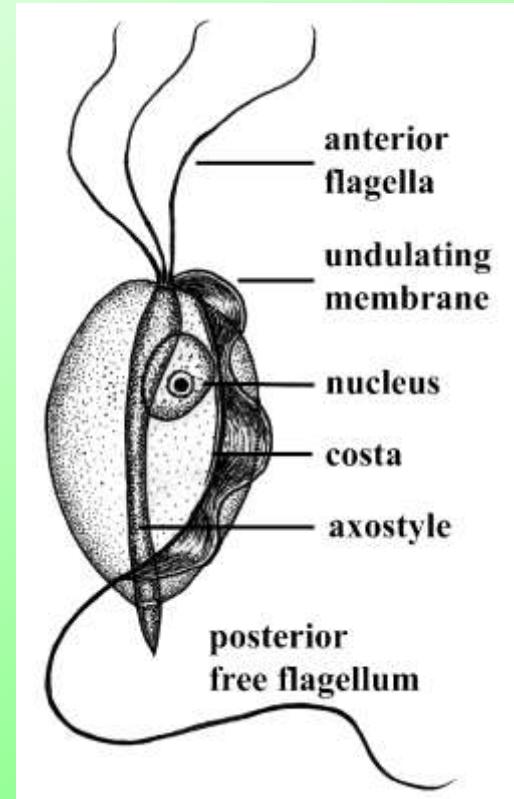
Tetratrichomonas gallinarum

Zaraza rzęsistkowa bydła / *tritrichomonosis*

Tritrichomonas foetus

- 12-25 x 5-11 μ m
- 3 wici skierowane ku przodowi czwarta biegnie wzdłuż krawędzi błony falującej
- *Żywiciel* - **BYDŁO**
- *Występowanie* -kosmopolitycznie

Zaraza rzęsistkowa bydła / *tritrichomonosis* *lokalizacja pasożyta*

Krowa

- - błona śluzowa pochwy
- - macica

Buhaj

- - błona śluzowa napletka, żołądki i prącia

Zaraza rzęsistkowa bydła / *tritrichomonosis* *inwazjologia*

Źródło zarażenia

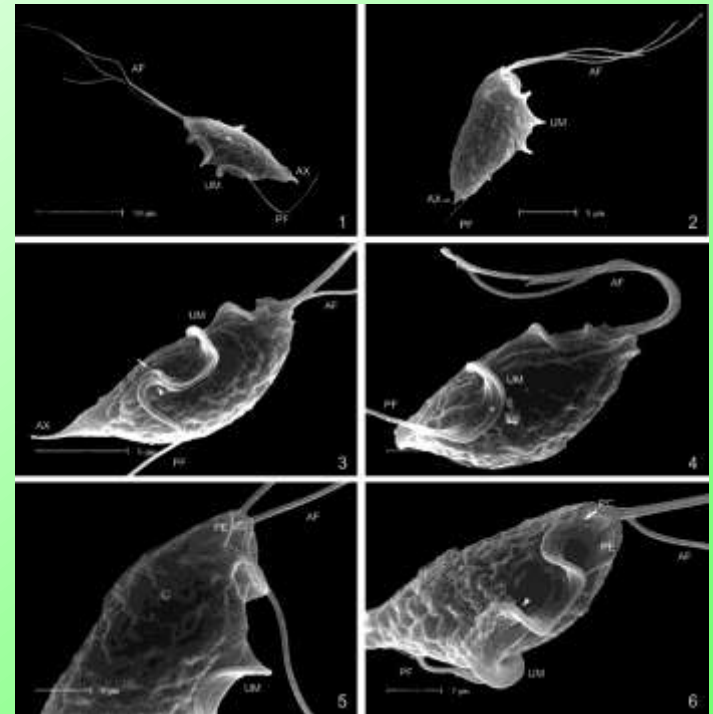
Buhaj - podczas krycia

- nasienie do inseminacji

Krowy - przy badaniach ginekologicznych

/śluz na rękawicy/

- poprzez sprzęt pielęgnacyjny
- poprzez owady /muchy / bierne przeniesienie śluzu ?

Zaraza rzęsistkowa bydła / *tritrichomonosis* *objawy u buhaja*

- Stan zapalny błony śluzowej worka napletkowego i żołądki
- Obrzęk i śluzowo ropny wyciek
- Wybroczyny , guzki ,pęcherzyki ,nadżerki
- Bolesność
- Niechęć do krycia
- **Po 3 tygodniach objawy ustępują**

Zaraza rzęsistkowa bydła / *trichostrongylus axei* zejście procesu chorobowego

- U buhaja w wyniku słabej reakcji odpornościowej nie dochodzi do samowyleczenia

**BEZOBJAWOWE
NOSICIELSTWO**

/ REZERWUAR INWAZJI /

Zaraza rzęsistkowa bydła / *trichomonosis* *objawy u krowy*

- zaczerwienienie i obrzęk sromu i pochwy
- śluzowy wyśięk
- guzkowe zapalenie pochwy
- mętny wypływ z pochwy z pasemkami ropy

• Po **1 miesiącu**

możliwe samowyleczenie

Zaraza rzęsistkowa bydła / *trichomonosis* *zejście procesu chorobowego*

U krowy

- Możliwe samowyleczenie
- Po przejściu inwazji do macicy
- Jałowość
- Ronienia /wczesne/
- Ropomacicze /niepłodność/

Rozpoznawanie

Badania przyżyciowe

- Wywiad i badanie kliniczne
- Badanie śluzu dróg rodnych krów
- Badanie śluzu napletka buhaja
- Hodowla na podłożach sztucznych
- Test śluzowy
- Próba biologiczna – Test Adlera

Badania pośmiertne

- Poszukiwanie rzęsistków w poronionych płodach / zawartość żołądka /

Zwalczanie / krowy

LECZENIE

- Leki podawane ogólnie /
metronidazol , dimetridazol,
ipronidazol/
- Leki podawane miejscowo
– /płukanie dróg rodnych
roztwory płynu Lugola,
akryflawiny trypaflawiny
chloraminy
,metronidazolu/
- KROWY LECZONE NIE KRYĆ PRZEZ
- 3 KOLEJNE RUJE

Zwalczanie /BUHAJE

Z WYJĄTKIEM SZTUK
CENNYCH GENETYCZNIE BUHAJE
ZARAŻONE ELIMINUJE SIĘ Z
ROZRODU

Trichomonozą gołębi / trichomonosis

Trichomonas gallinae

6-19 X 3-9 μm

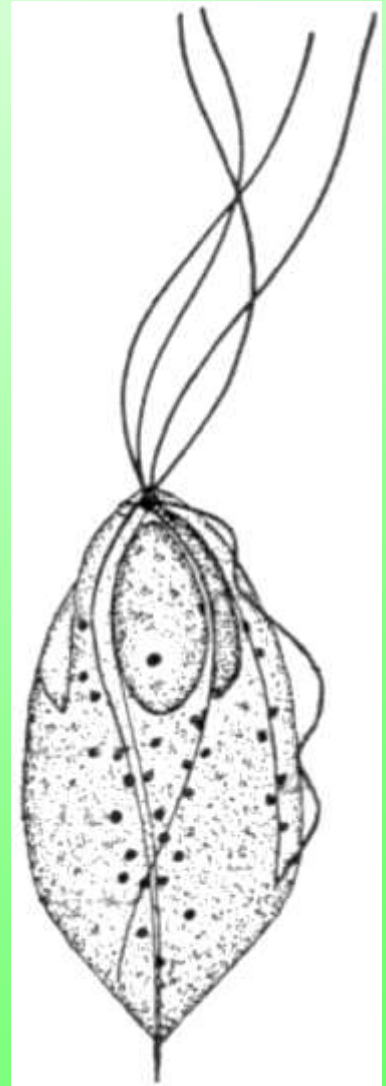
- 4 wici skierowane ku przodowi , piąta u podstawy błony falującej , równa długości komórki

ŻYWICIEL

- gołębie , indyki , kurowate , ptaki dzikie

WYSTĘPOWANIE

- kosmopolitycznie

Trichomonozą gołębi / trichomonosis *lokalizacja pasożyta*

Błona śluzowa

- - jamy dzioba
- - przełyku i wola
- - okolicy steku /młode gołębie /

Narządy wewnętrzne

Trichomonozą gołębi / trichomonosis inwazjologia

- Inwazja gniazdowa
- Rodzice ,nosiciele zarażają pisklęta podczas karmienia mleczkiem z wola
- Poza organizmem żywiciela pierwotniaki w optymalnych warunkach wilgotności i temperatury przeżywają do 5 dni /woda, karma/
- Rezerwuar inwazji –ptaki domowe i dzikie
- Gołębie źródłem inwazji dla ptaków drapieżnych

Trichomonozą gołębi / trichomonosis

PATOGENEZA

- Guzkowate ,żółto zabarwione ogniska martwicze na błonach śluzowych dzioba i przełyku
- Naloty włóknikowe w wolu przełyku i tchawicy BŁONNICA RZEKOMA
- Postać posocznicowa- szczepy o dużej zjadliwości przenikają do narządów wewnętrznych - ogniska martwicowe wątrobie ,płucach ,sercu ...

Trichomonozą gołębi / trichomonosis

OBJAWY

- Ptaki starsze - bezobjawowo
- Ptaki młode
  - utrata apetytu
  - osowiałość ,
  - nastroszenie piór ,
  - duszność
  - biegunka

Upadki w 1-4 dni

Śmiertelność 50-80%

Trichomonozą gołębi / trichomonosis

ROZPOZNAWANIE

BADANIA PRZYŻYCIOWE

- DANE Z WYWIADU
- OBJAWY KLINICZNE
- BADANIA LABORATORYJNE
  - badanie śluzu jamy dzioba
  - badanie treści wola

BADANIA POŚMIERTNE

- Charakterystyczne zmiany sekcyjne
- Bezpośrednio po śmierci –badanie parazytologiczne treści wola

Trichomonozą gołębi / trichomonosis ZWALCZANIE / LECZENIE

- Metronidazol
- Dimetridazol
- Karnidazol
- Ronidazol

Trichomonozą gołębi / trichomonosis

Zwalczanie/PROFILAKTYKA

- Kwarantanna ptaków wprowadzanych do stada
- Izolacja ptaków dzikich
- Warunki higieniczne w gołębniku
- Regularne przeglądy gołębi w stadzie
- W gołębnikach zagrożonych profilaktyczne stosowanie leków przeciwrzęsistkowych

Tetratrachomonozą kur i indyków / tetratrachomonosis

Tetratrachomonas gallinarum

7-15X 4-10 μm

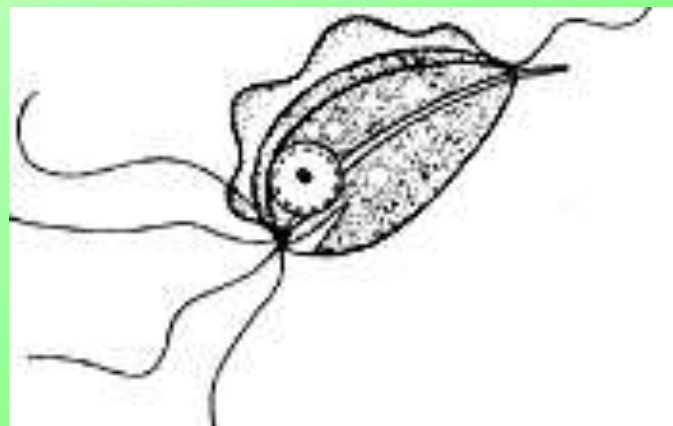
- 4 wici skierowane ku przodowi , piąta u podstawy błony falującej , kończy się długim wolnym końcem

ŻYWIWIEL

- kury, indyki i inne kurowate

WYSTĘPOWANIE

- kosmopolitycznie

Tetratrichomonoza kur i indyków / tetratrichomonosis

lokalizacja pasożyta

- Jelita ślepe
- Wątroba

Tetratrichomonoza kur i indyków / tetratrichomonosis inwazjologia

- Zараżenie przez zanieczyszczoną pasożytami karmę lub wodę

Tetratrichomonoza kur i indyków / tetratrichomonosis

PATOGENEZA

- Szczególnie wrażliwe indyki
- Uszkodzenie komórek nabłonka jelit ślepych
- Zmiany martwicowe w wątrobie

Tetratrichomonoza kur i indyków / tetratrichomonosis

OBJAWY

- Najbardziej wrażliwe ptaki młode
- Biegunka - kał jasnożółty , pianisty
- Utrata apetytu , osowiałość
wyniszczenie
- Upadki w 5 – 9 dniu

Tetratrichomonozą kur i indyków / tetratrichomonosis

ROZPOZNAWANIE

PRZYŻYCIOWE

- OBJAWY KLINICZNE
- BADANIE PARAZYTOLOGICZNE Z KAŁOMOCZU

POŚMIERTNE

- DYFTEROIDALNO-WRZODZIEJĄCE ZMIANY ZAPALNE JELIT ŚLEPYCH
- OGNISKA MARTWICOWE W WĄTROBIE

Tetratrichomonoza kur i indyków / tetratrichomonosis ZWALCZANIE / LECZENIE

- METRONIDAZOL
20 mg/kg m.c.
5 dni

Tetratrichomonoza kur i indyków / tetratrichomonosis

ZWALCZANIE / PROFILAKTYKA

- Izolacja grup wiekowych ptaków
- Warunki higieniczne poideł i kramików
- W stadach zagrożonych profilaktyczne stosowanie leków przeciwrzęsistkowych

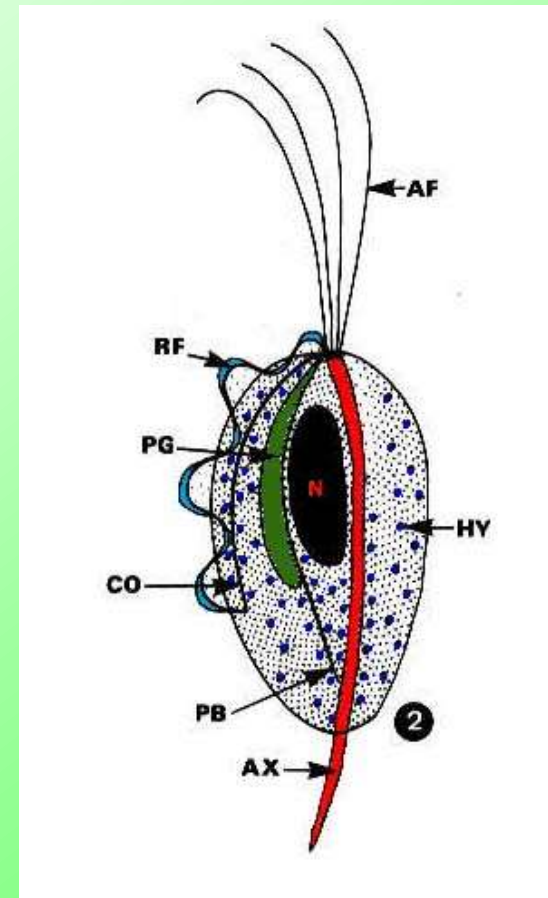

Trichomonozą człowieka

Trichomonas vaginalis

15-25X3-15 μm

- 4 wici skierowane ku przodowi ,
pięta u podstawy błony falującej
, kończy się w połowie długości
komórki
- Kształt gruszkowaty
- Występuje kosmopolitycznie

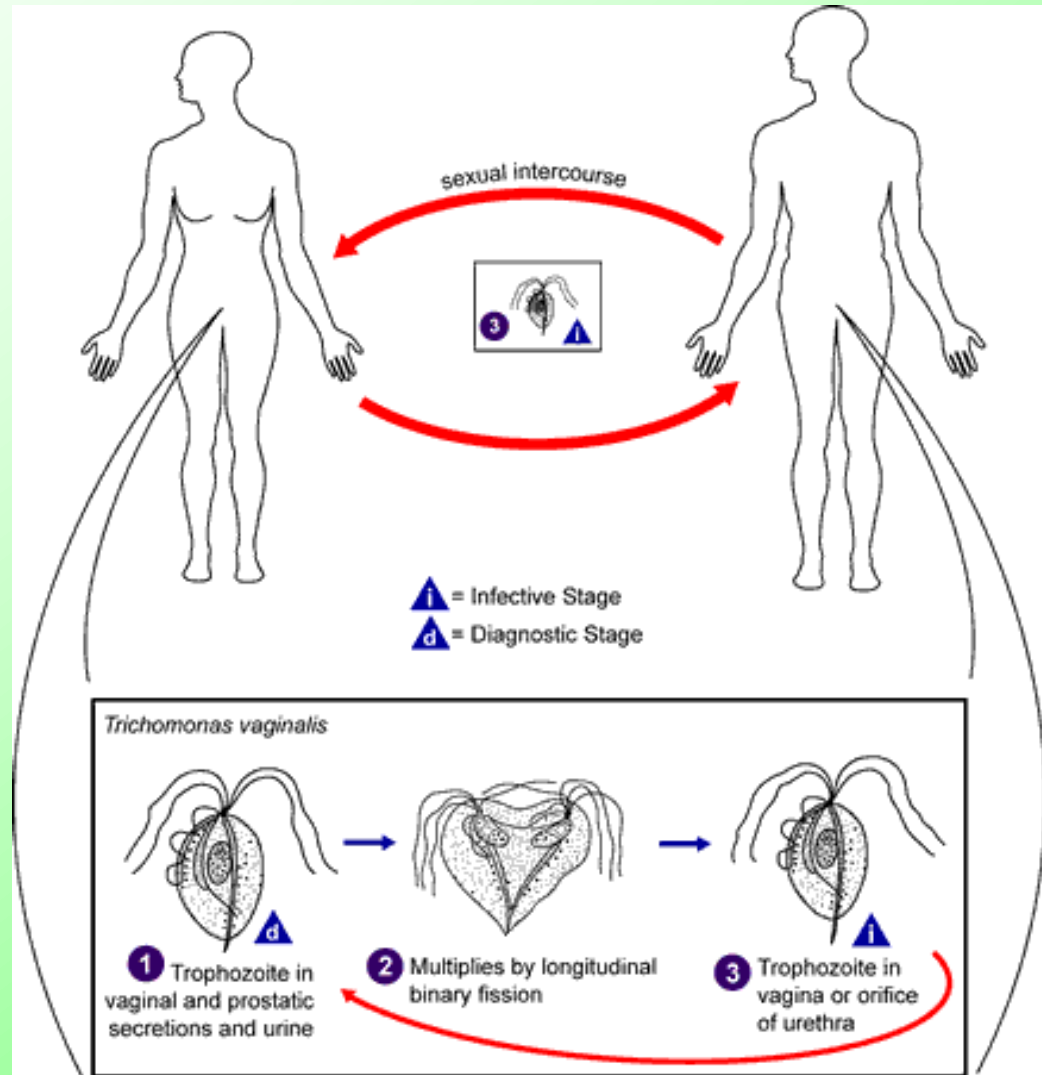
Trichomonozą człowieka

- Pasożyt narządów płciowych i moczowych człowieka
- Prewalencja
- 32-70% kobiet
- 10-20 % mężczyzn

Trichomonozą człowieka

- Zakażenie przez kontakt bezpośredni

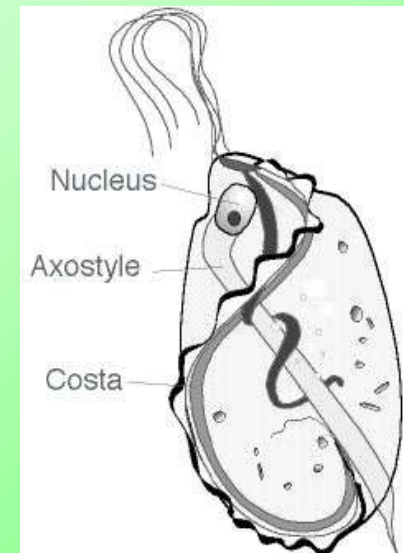
Trichomonozą człowieka

U mężczyzn

- zarażenie bezobjawowe /lokalizacja w gruczole krokowym

U kobiet

- Stan zapalny pochwy ,upławy świąd ,
pieczenie .obrzęki , nadżerki
- Długotrwała inwazja może
prowadzić do nowotworzenia

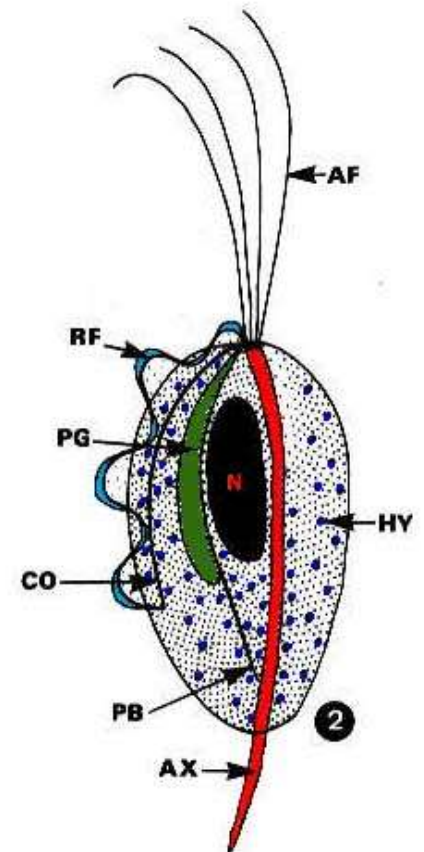
Inne RZESYSTKI

RZĘSISTKI u kotów

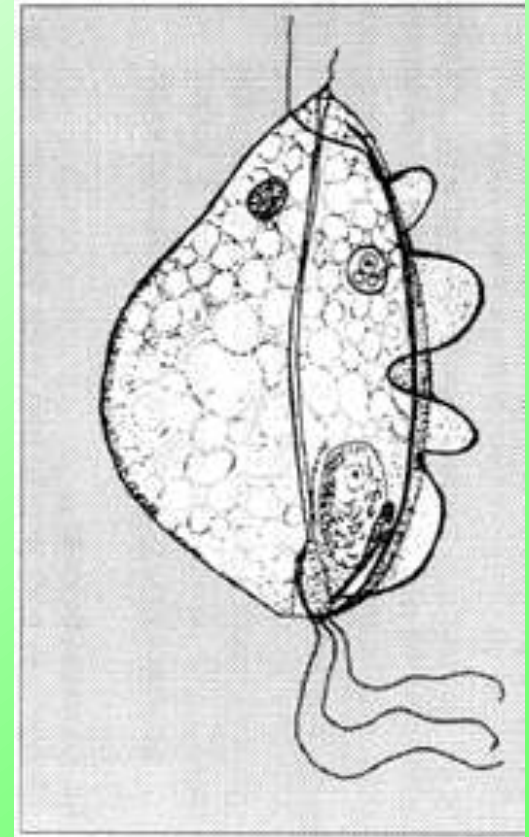
Tritrichomonas foetus

- 12-25 x 5-11 μm
- *Tetratrichomonas*
- *Pentatrichomonas (hominis)*

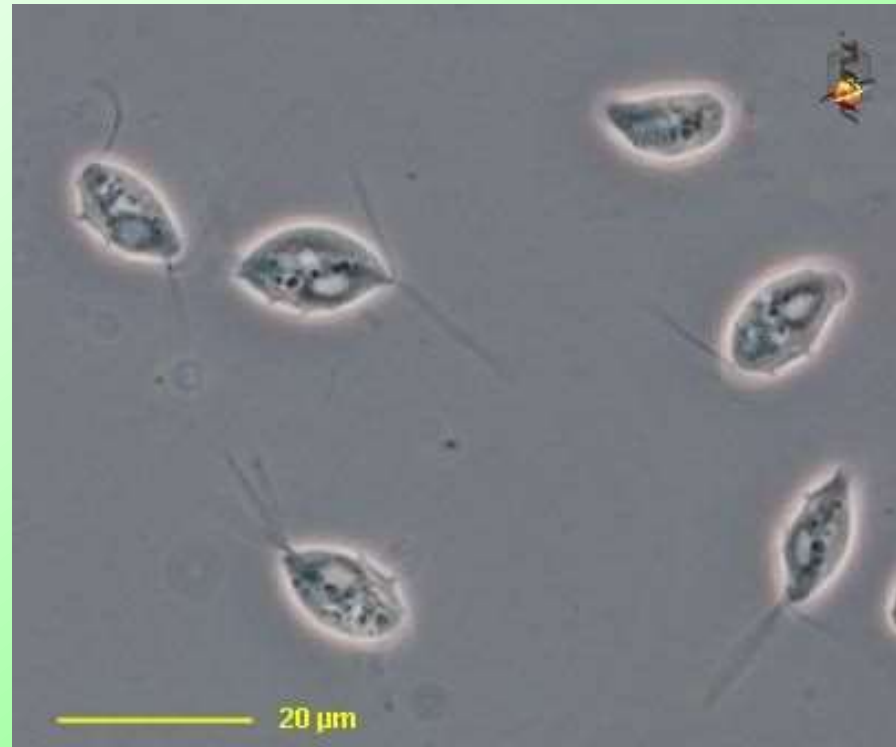
RZĘSISTKI

- Stwierdzone u kotów w kale w 1996 roku
- Koty z uporczywymi biegunkami
- Koty młode do 1 roku, najczęściej rasowe
- Zараżenie prawdopodobnie przez zjedzenie karmy zanieczyszczonej trofozoitami

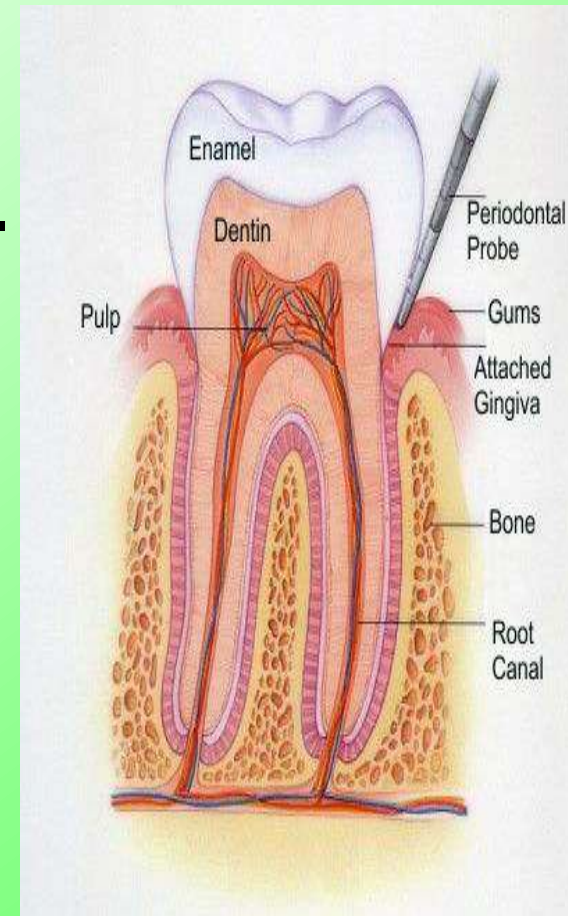
Występowanie u kotów

- Szwajcaria 26 %
PCR
- USA 10 %
badanie
bezpośrednie

RZĘSISTKI

- Stwierdzono w kilku przypadkach w zawartości macicy kotek z ropomaciczem.
- Stwierdza się w kieszonkach dziąsłowych kotów i psów z paradontozą
- Dwa przypadki zapalenia opłucnej u człowieka z deficytami immunologicznymi

RZĘSISTKI

- Przeniesienie inwazji z bydła lub świni ?
- Trofozoity przeżywały
- w wodzie 30. min,
- w moczu co najmniej 180 min.
- w suchej karmie 30 min.
- karma z puszki 120-180. min.
- na bibule filtracyjnej 15 min
- Nie przeżywały w żwirku

RZĘSISTKI objawy u kotów

- Zapalenie jelita grubego
- Biegunki długotrwałe - 6-9 miesięcy, wyjątkowo kilka lat.
- Mała ilość biegunkowego kału
- Domieszka śluzu i krwi
- Bolesne oddawanie kału, zapalenie odbytu

objawy u kotów nosicielstwo

- Brak objawów ogólnych , brak wychudzenia
- Może dochodzi do samoistnego zahamowania biegunek przy wydalaniu rzęsistka przez okres do 5 lat.

Rozpoznanie

- Badanie bezpośrednie
wymaz z odbytu (śluz z termometru) w kropli płynu fizjologicznego
- Rozmaz barwiony
- Hodowla na podłożach
- PCR

Leczenie

- Mogą być odporne na metronidazol i fenbendazol

(łagodzą objawy lecz dochodzi do nawrotów) również po sulfonamidach.

Skuteczny ronidazol (30-50 mg/kg mc – 14 dni)

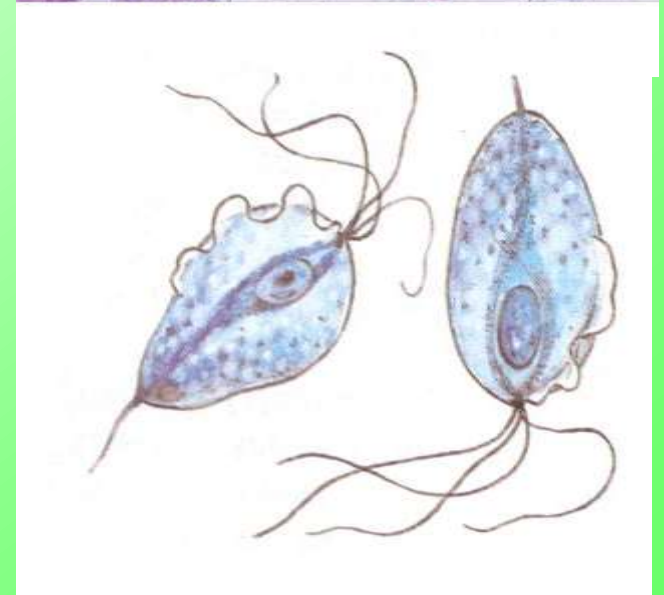
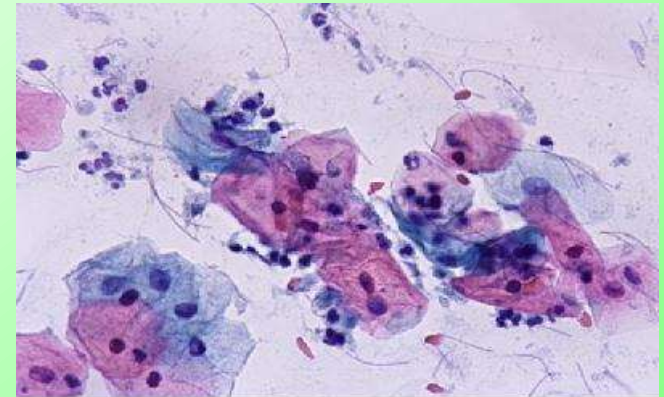
Ronidazol nie jest dopuszczony do stosowania u kotów , może mieć działania terato i karcinogenne

Tetratrichomonas anseri /gęś /

Tetratrichomonas anatis /kaczka /

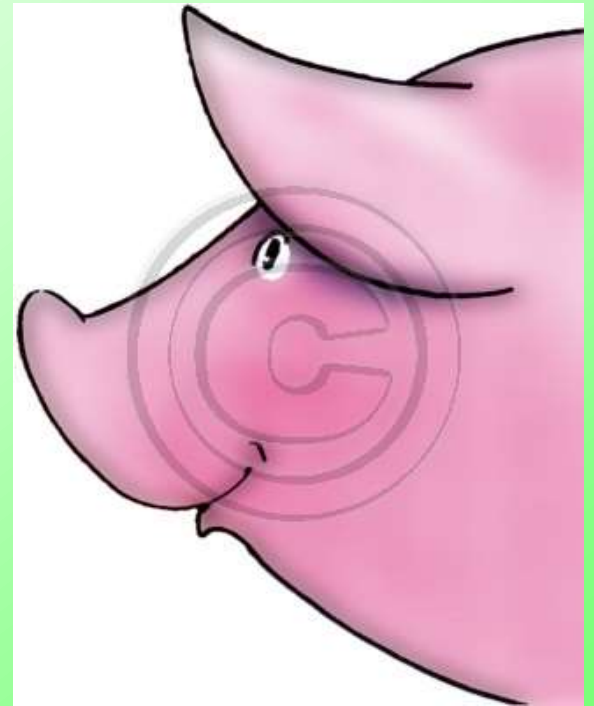
- Lokalizacja - jelita ślepe
- Wrażliwe - ptaki młode 5-6 tygodni
- Stan zapalny jelit ślepych
- Objawy -Biegunka ,wyniszczenie , przysiadanie -postawa pingwina

Tritrichomonas foetus

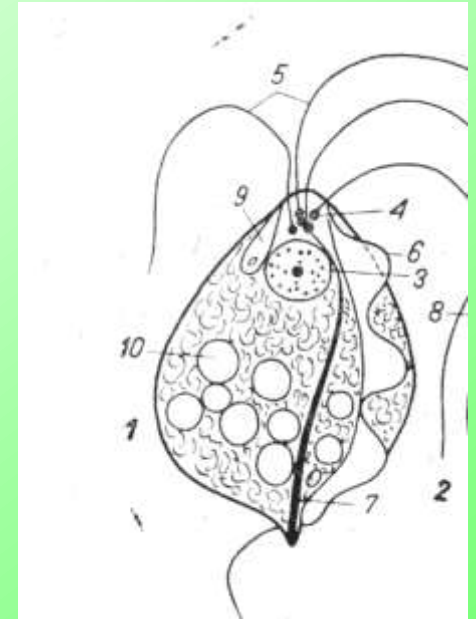
(dawniej. Trichomonas suis)

- Rzęsistek świński
- Morfologicznie podobny do rzęsistka bydlęcego
- Lokalizacja –j.ślepe, żołądek , jama nosowa
- Mało patogenne
- Mogą wikłać inne schorzenia np. ZZZN

Pentatrichomonas hominis

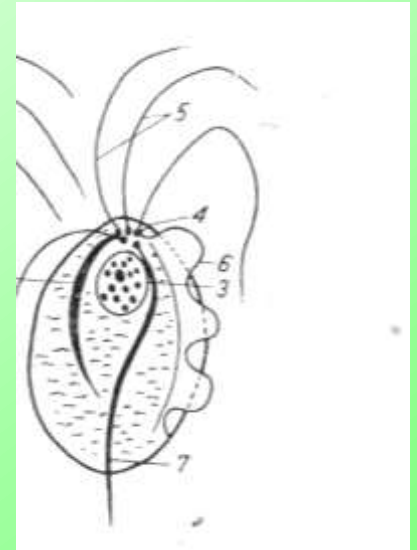
- Rzęsistek jelitowy
- Kształt gruszkowaty
- Zmienna liczba wici /3 , 4 lub5 /
- Długa błona falująca
- Żyje w jelicie grubym człowieka i wielu gatunków zwierząt
- Występuje kosmopolitycznie
- Niepatogenny, lecz może wikłać inne schorzenia

Trichomonas tenax

- Rzęsistek policzkowy
- Kształt gruszkowaty -smukły , 4 wici wolne , błona falująca krótka
- Zараżenie przez kontakt bezpośredni -w czasie pocałunku lub wspólne używanie naczyń
- Niechorobotwórczy
- Wikła stany zapalne dziąseł , błony śluzowej jamy ustnej , migdałków i zatok.

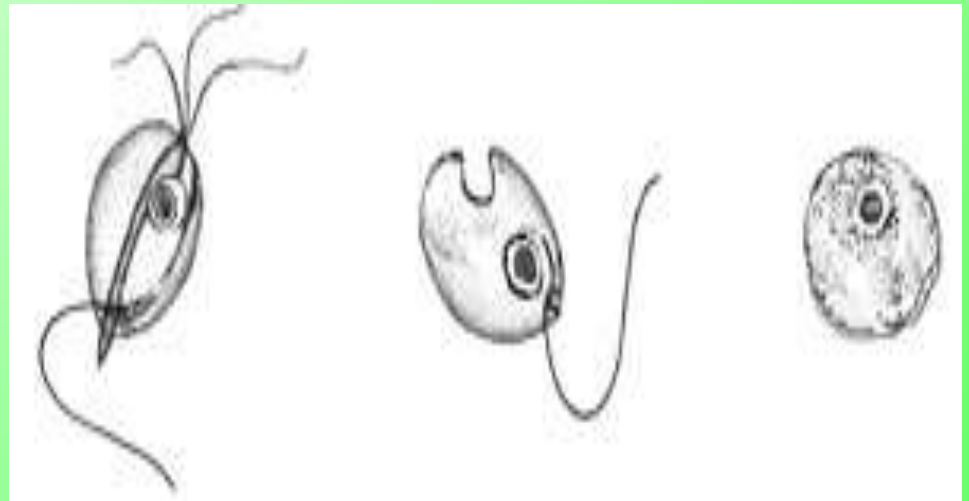

Histomonozoz / czarna główka

Typhlohepatitis infectiosa

Histomonas melagridis

- Wiciowiec nieregularnie owalny lub okrągły 8- 20 μm
- Postacie na błonach śluzowych z 1 lub 4 wici
- Postacie w tkankach - pełzakowate
- Występują tylko w postaci trofozoitu , nie tworzą form przetrwalnikowych

Histomonozą / czarna główka

- Zywniciele - indyki ,kury , perliczki
- Lokalizacja - Jelita ślepa , wątroba
- Występowanie - kosmopolitycznie w Polsce często

Histomonozą / czarna główka inwazjologia

- Zakażenie przez wodę i paszę
- Rezerwuar inwazji - kury /bezobjawowi nosiciele/
- Rozprzestrzenianie wraz z jajami owsików ptasich
/żywoćność w jaju nicienia 3-4 lata /

Histomonozą / czarna główka patogeneza

- Włóknikowe zmiany zapalne i owrzodzenia błony śluzowej jelit ślepych
- Duże ogniska martwicze w wątrobie

Histomonozą / czarna główka

objawy kliniczne

- Chorują ptaki młode
- Utrata apetytu ,osowiałość , apatia
- Zielonożółta / kolor siarki/ biegunka /odchody pianiste ,cuchnące
- Zasinienia grzebienia i koraliki/czarna główka /
- Duża śmiertelność
- Ptaki starsze objawy łagodne - nosicielstwo

Histomonozą / czarna główka

Rozpoznanie

- Przyżyciowe - wywiad
  - objawy kliniczne
- Pośmiertne - charakterystyczne zmiany w wątrobie
  - izolacja pierwotniaków z treści jelit

Histomonozą / czarna główka zwalczanie

Leczenie

- Metronidazol
- Dimetridazol
- Ronidazol
- Ipronidazol

Profilaktyka

- Izolacja indyków od kur
- Izolacja grup wiekowych ptaków
- Zwalczanie inwazji nicieni – owsiki

Giardioza / giardiosis

U człowieka i zwierząt domowych

Giardia duodenalis

syn. *Giardia lamblia*, *Lambliia intestinalis*

Z punktu widzenia żywiciela różni się

G. canis, *G. cati*, *G. Bovis* /jako serotypy/

U innych zwierząt

G. muris –gryzonie

G. ardeae*, *G. psitaci -ptaki

G. agilis - płazy

Giardioza / giardiosis

Genogatunki wg Adama (2001)

Genotyp	Oznaczenie wg Mayhofera	Żywiciel
A1	A(grupa1)	człowiek , bóbr, kot, lemur, owca, pies, szynszyla, koń, krowa, świnia, alpaka
A2	A(grupa2)	człowiek , bóbr
B	B (grupa 3 i 4)	człowiek , bóbr, małpa, pies
	C	pies
	D	pies
	E	alpaka, bydło, owca, koza, świnia
	F	kot
	G	szczur

Giardioza / giardiosis

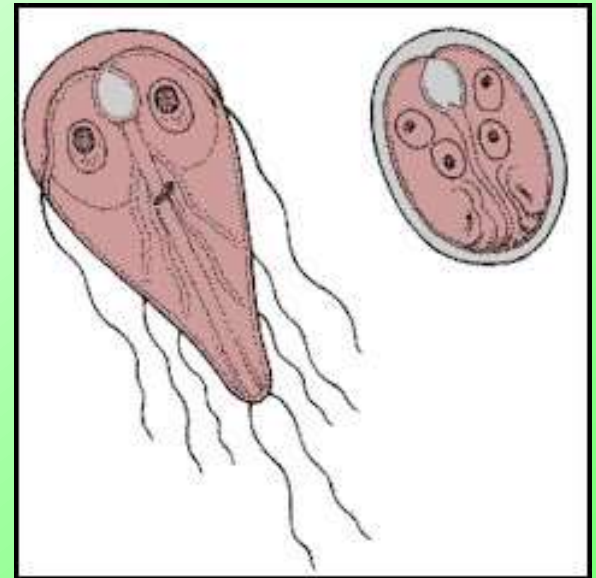
Giardia duodenalis

Giardia lamblia , Lamblia intestinalis

Wiciowiec 2 postaci

Trofozoit

Cysta / forma przetrwalnikowa/

Giardioza / giardiosis

Giardia duodenalis

Trofozoit

9-21X5-15 μm

Kształt gruszkowaty, symetryczny

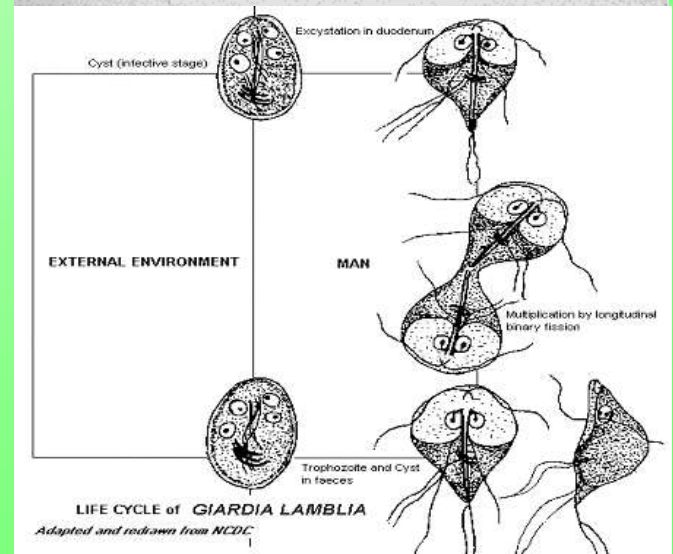
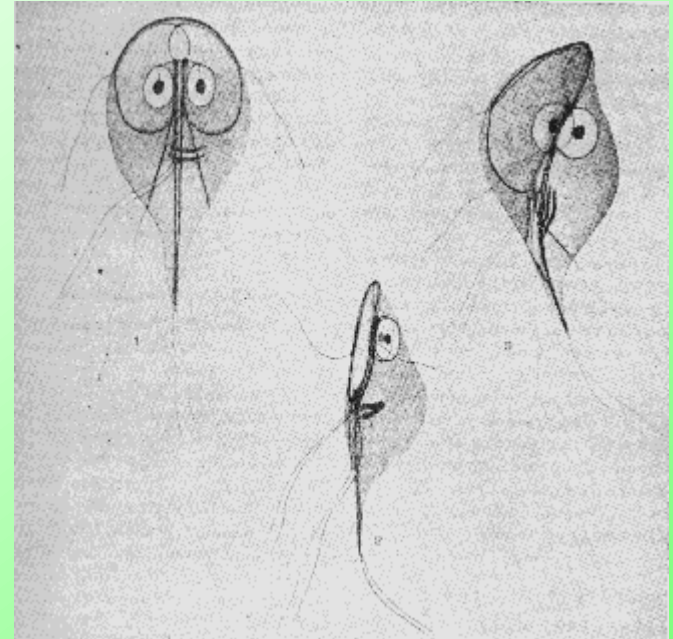
2 jądra

2 aksostyle

4 pary wici

krążek czepny

Rozmnażanie-podział podłużny

Giardioza / giardiosis

Giardia duodenalis

Cysta 8-18x7-10 μm

Owalna

Grubościenne / podwójna ściana /

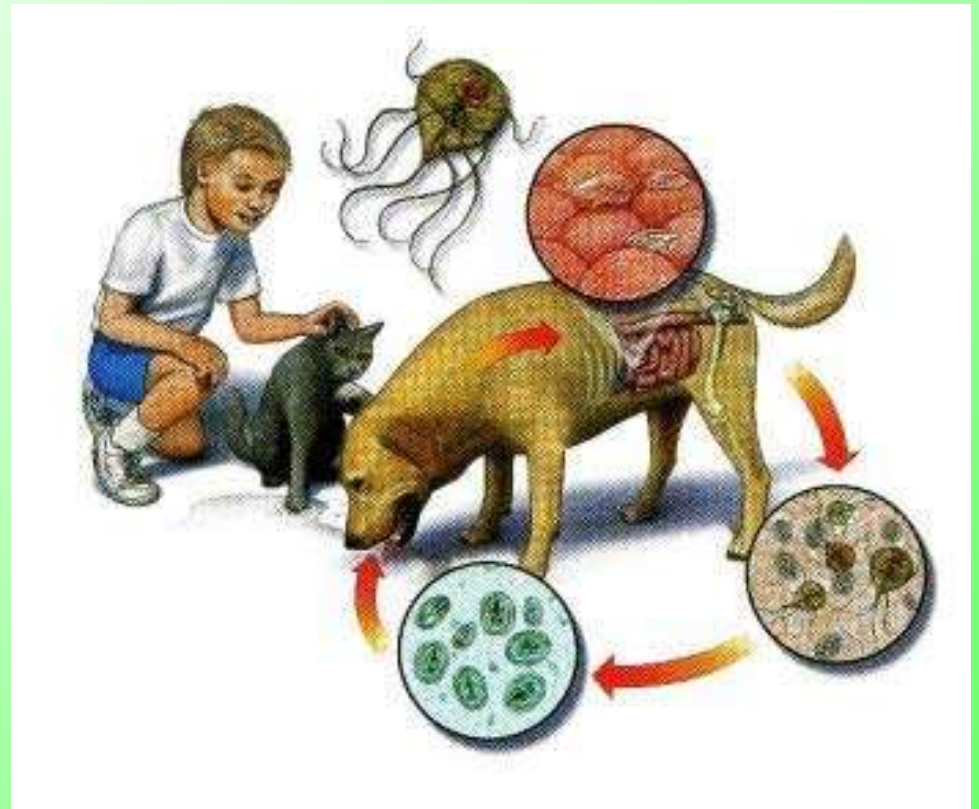
4 jądra

Zawiązki wici

Giardia duodenalis żywiciel

- Człowiek
- Pies
- Kot
- Szczur
- Przeżuwacze
- Wiele innych gatunków ssaków

Giardia duodenalis

lokalizacja

- Błona śluzowa jelita cienkiego
- Drogi żółciowe
- Pęcherzyk żółciowy
- Przewód trzustkowy

Giardia duodenalis

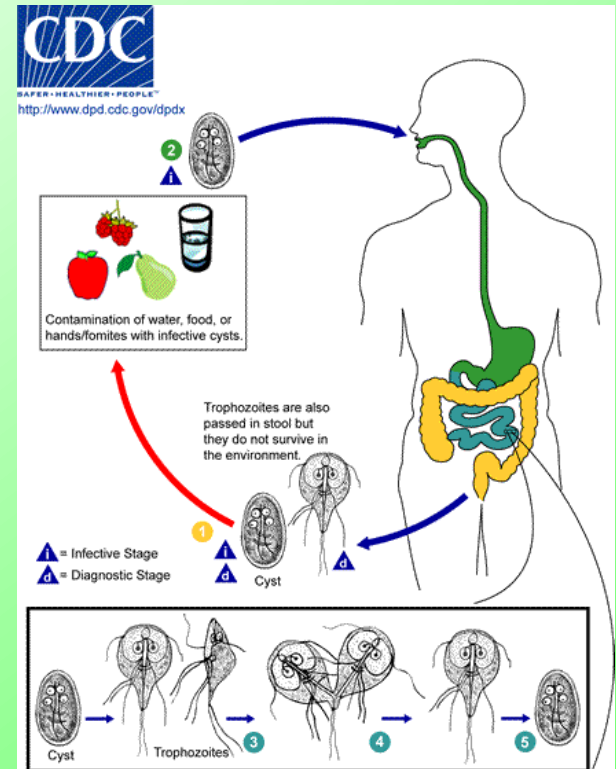
cykl rozwojowy

Zarażenie per os

Forma inwazyjna - cysta

Okres prepatentny 5-16 dni

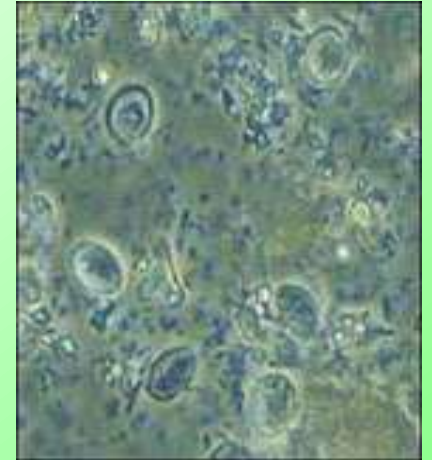
Okres wydalania cyst – wiele miesięcy

Giardioza / giardiosis inwazjologia

Inwazyjne cyst mogą znajdować się w glebie, wodzie, zanieczyszczonym pożywieniu.

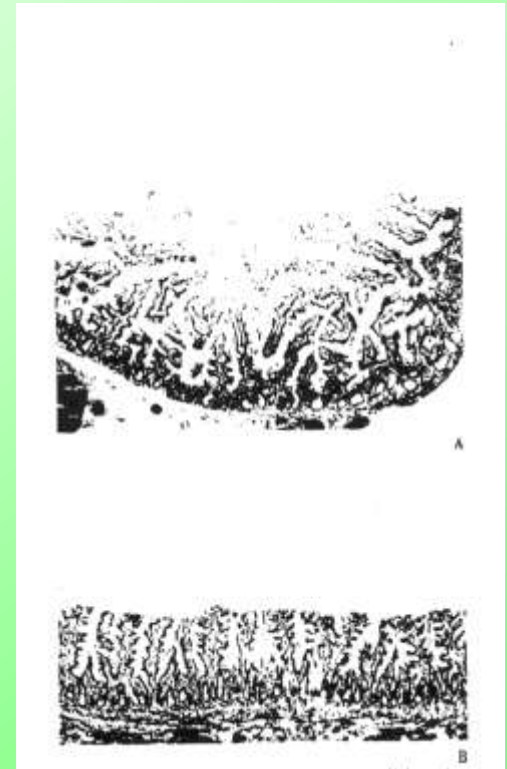
Zachowują inwazyjność przez wiele lat

- Minimalna dawka wywołująca inwazję u człowieka 10 cyst
- Zarażony człowiek wydalą 20 mln cyst na dobę
cielę 150 mln cyst na dobę

Giardioza / giardiosis patogeneza

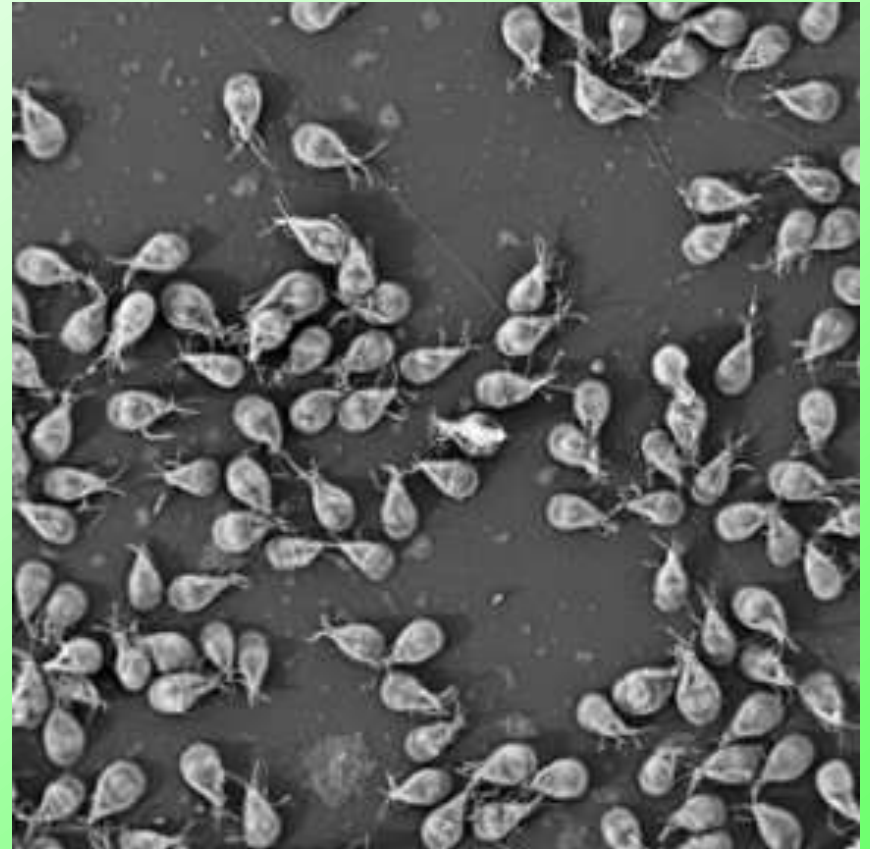
- Zniszczenia błony śluzowej jelita cienkiego
- Dochodzi do zaburzenia trawienia i wchłaniania

Giardioza / giardiosis

Postacie choroby

- jelitowa
- żołądkowo-jelitowa
- rzekomowrzodowa
- żółciowo-wątrobowa
- trzustkowa

Giardioza / giardiosis

Objawy kliniczne

Biegunki /ciągłe lub okresowe/

Rozlane bóle brzucha

Postępujące wyniszczenie
organizmu

Przebieg bezobjawowy

/nosicielstwo –siewstwo/

/5-10% zarażonych ludzi , częste
u zwierząt /

Giardioza / giardiosis immunologia

Przebyta inwazja indukuje u kompetentnych organizmów reakcję odpornościową , która ogranicza inwazję , bądź ją całkowicie eliminuje i chroni przed kolejnym zachorowaniem

Giardioza / giardiosis

rozpoznawanie

Badanie koproscopowe- poszukiwanie cyst

- kał zwierząt /flotacja z płynami o dużym ciężarze właściwym/
- kał ludzki /dekantacja /

Badanie treści dwunastnicy- poszukiwanie trofozoitów

Możliwa chodowla na podłożach sztucznych

Testy immunologiczne

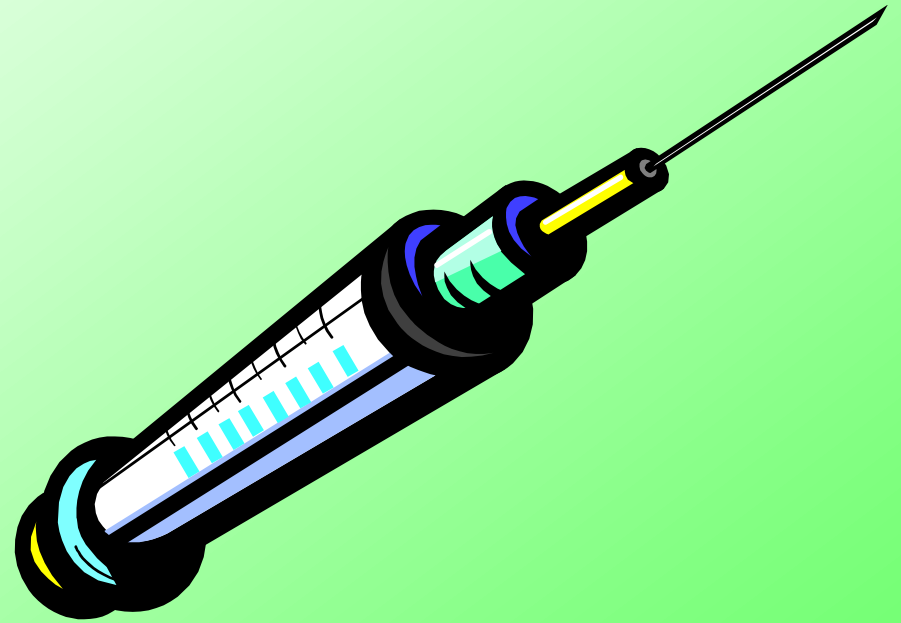
- poszukiwanie antygenów
- Poszukiwanie koproprzeciwciał

PCR

Giardioza / giardiosis leczenie

- Metronidazol
- Tinidazol
- Albendazol
- Fenbendazol

Giardioza / giardiosis

Profilaktyka

- Zachować warunki higieny
- Cysty wrażliwe na wysychanie i temperaturę /60 C /
- Istnieją szczepionki /USA/
/szczepionka dla psów i kotów –ogranicza ilość klinicznych przypadków i wydalanych cyst

